

L E G E cu privire la arbitraj

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

CAPITOLUL I DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul și domeniul de aplicare

(1) Prezenta lege reglementează modul de organizare și desfășurare a arbitrajului.

(2) Prezenta lege se aplică în cazul în care locul arbitrajului se află în Republica Moldova. Prevederile art. 8, 19, 20 și 48 se aplică și în cazul în care locul arbitrajului se află în altă jurisdicție sau nu a fost încă stabilit.

(3) În cazul în care locul arbitrajului nu a fost încă stabilit, instanțele de judecată sunt competente să exercite atribuțiile prevăzute în capitolul III, dacă pârâțul sau reclamantul are sediul sau domiciliul în Republica Moldova.

(4) Dacă prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sunt stabilite alte dispoziții decât cele prevăzute de legislația în domeniul arbitrajului, se vor aplica dispozițiile tratatului internațional.

Articolul 2. Noțiuni principale și reguli de interpretare

(1) În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

arbitraj – modalitate alternativă de soluționare a litigiilor, realizată de către un tribunal arbitral;

convenție arbitrală – acord prin care părțile supun arbitrajului toate sau o parte din litigii care au apărut sau care ar putea să apară între ele cu privire la un raport juridic determinat (contractual sau necontractual);

tribunal arbitral – arbitru unic sau un complet de arbitri.

(2) În cazul în care o prevedere a prezentei legi, cu excepția celor din art. 38, acordă părților libertatea de a lua o decizie referitor la un anumit subiect, această libertate include și dreptul părților de a autoriza un terț, inclusiv o instituție, să ia această decizie.

(3) În cazul în care o prevedere a prezentei legi se referă la ceea ce părțile au convenit sau pot conveni ori se referă în orice altă formă la un acord al lor, acest acord include orice reguli de arbitraj prevăzute în textul său.

(4) În cazul în care o prevedere a prezentei legi, cu excepția celor din art. 34 lit. a) și din art. 42 alin. (2) lit. a), se referă la o acțiune, această prevedere se aplică și acțiunii reconvenționale, iar în cazul în care face referire la obiecțiile împotriva acțiunii, această prevedere se referă și la obiecțiile împotriva acțiunii reconvenționale.

Articolul 3. Arbitrabilitatea

(1) Poate face obiectul unei convenții arbitrale orice litigiu de natură patrimonială.

(2) Litigiile de natură nepatrimonială pot face obiectul unei convenții arbitrale în măsura în care părțile sunt în drept să încheie o tranzacție în privința litigiului.

(3) Nu pot face obiectul unei convenții arbitrale litigiile care vizează:

a) contractele de credit care cad sub incidența Legii nr. 202/2013 privind contractele de credit pentru consumatori;

b) contractele de gaj și de fidejusiune încheiate cu consumatori, prin care se garantează obligațiile născute din contractele prevăzute la lit. a);

c) dreptul familiei, cu excepția litigiilor asupra cărora părțile pot încheia o tranzacție.

(4) Introducerea unei categorii noi de litigii care nu pot face obiectul unei convenții arbitrale este posibilă numai prin modificarea alin. (3).

(5) Persoanele juridice de drept public, inclusiv statul și unitățile administrativ-teritoriale, pot încheia convenții arbitrale în privința litigiilor aferente raporturilor juridice civile, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

(6) Litigiile care vizează contractele administrative pot face obiectul unei convenții arbitrale aprobate de Guvern.

Articolul 4. Arbitrajul instituțional și arbitrajul ad-hoc

(1) Arbitrajul instituțional este administrat de instituțiile arbitrale potrivit unor reguli de procedură arbitrală, cu respectarea dispozițiilor imperative ale prezentei legi. Instituțiile arbitrale sunt constituite ca organe permanente pe lângă camere de comerț, burse, uniuni, asociații sau alte organizații și funcționează în baza unor regulamente adoptate de acestea. Nu pot fi constituite instituții arbitrale pe lângă autoritățile publice.

(2) Constituirea instituției arbitrale este notificată Ministerului Justiției, care ține lista instituțiilor arbitrale din Republica Moldova. Lista se actualizează și se publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției.

(3) Arbitrajul care nu este instituțional este ad-hoc. Modul de organizare și desfășurare a arbitrajului ad-hoc se stabilește prin acordul părților, cu respectarea dispozițiilor imperative ale prezentei legi.

Articolul 5. Competența instanțelor de judecată

(1) Instanțele de judecată nu au competența de a interveni în desfășurarea arbitrajului decât în cazurile prevăzute expres de prezenta de lege.

(2) În cazul în care prezenta lege prevede intervenția instanțelor de judecată, cererile relevante sunt înaintate instanțelor de judecată competente în conformitate cu Codul de procedură civilă nr. 225/2003.

Articolul 6. Recepționarea comunicărilor scrise

(1) Dacă părțile nu au convenit altfel:

a) orice comunicare scrisă se consideră recepționată dacă a fost remisă destinatarului personal sau la sediul, domiciliul, reședința ori la adresa poștală sau electronică a acestuia. Dacă nici unul din locurile menționate nu pot fi identificate după cercetări rezonabile, comunicarea scrisă se consideră recepționată dacă a fost expediată la ultimul sediu sau domiciliu cunoscut, la ultima reședință sau adresă poștală ori electronică cunoscută, printr-o scrisoare recomandată sau în orice alt mod care atestă încercarea de a remite comunicarea;

b) comunicarea se consideră recepționată la data remiterii conform lit. a).

(2) Prevederile alin. (1) nu se aplică în privința comunicărilor efectuate în cadrul procedurilor judiciare, care sunt reglementate de prevederile Codului de procedură civilă nr. 225/2003.

CAPITOLUL II CONVENȚIA ARBITRALĂ

Articolul 7. Forma convenției arbitrale

(1) Convenția arbitrală trebuie să fie scrisă. Aceasta poate fi o clauză inserată într-un contract sau o convenție separată.

(2) Convenția arbitrală este în formă scrisă dacă conținutul ei este consemnat sau înregistrat în orice modalitate, indiferent de faptul dacă convenția arbitrală sau contractul au fost încheiate oral, prin acțiuni concludente sau prin alte mijloace.

(3) Convenția arbitrală este în formă scrisă inclusiv în cazul în care:

a) rezultă dintr-o comunicare electronică, iar informația care se conține în ea este accesibilă de a fi utilizată pentru trimiteri ulterioare;

b) se regăsește într-un schimb de cerere de arbitrare și de referință în care existența sa este pretinsă de o parte și nu este contestată de cealaltă parte;

c) într-un contract se face trimitere la un document ce conține o convenție arbitrală, cu condiția ca referirea să fie făcută astfel încât clauza respectivă să devină parte a contractului.

(4) Prezenta lege se aplică în mod corespunzător și arbitrajului prevăzut într-o dispoziție pentru cauză de moarte sau în alt act juridic unilateral.

Articolul 8. Convenția arbitrală și intentarea procesului civil în privința fondului litigiului

(1) Dacă în privința unui litigiu care face obiectul unei convenții arbitrale este intentat un proces civil, instanța de judecată, la solicitarea unei părți și nu mai târziu de prima ei declarație asupra fondului litigiului, scoate cererea de pe rol în conformitate cu art. 267 lit. e) din Codul de procedură civilă nr. 225/2003, și îndrumă părțile spre arbitraj, cu excepția cazului în care instanța de judecată constată că convenția arbitrală este nulă, inoperantă sau nesusceptibilă de executare.

(2) În cazul intentării procesului civil conform alin. (1), procedura arbitrală poate fi începută sau continuată, inclusiv cu pronunțarea hotărârii arbitrale, chiar dacă cererea este în examinare la instanța de judecată.

CAPITOLUL III TRIBUNALUL ARBITRAL

Articolul 9. Numărul de arbitri

(1) Părțile sunt libere să stabilească numărul de arbitri.

(2) Dacă părțile nu au stabilit numărul de arbitri, sunt numiți trei arbitri.

Articolul 10. Numirea arbitrilor

(1) Părțile sunt libere să convină asupra procedurii de numire a arbitrilor.

(2) În lipsa înțelegerii de la alin. (1):

a) în cazul unui tribunal arbitral din trei arbitri, fiecare parte numește câte un arbitru, iar cei doi arbitri astfel desemnați numesc un al treilea arbitru, care va avea calitatea de președinte al tribunalului arbitral. Dacă o parte nu numește arbitru în termen de 30 de zile de la primirea solicitării celeilalte părți de a-l numi sau dacă cei doi arbitri numiți nu vor putea numi, în termen de 30 de zile din data numirii lor, un al treilea arbitru, acesta este numit la cererea oricărei părți de către instituția arbitrală (în cazul arbitrajului instituțional) sau de către instanța de judecată (în cazul

arbitrajului ad-hoc). În cazul în care domiciliul sau sediul ambelor părți se află pe teritoriul Republicii Moldova, termenele sunt de 15 zile;

b) în cazul unui tribunal arbitral dintr-un arbitru unic, dacă părțile nu au reușit să convină asupra numirii arbitrului, acesta este numit la cererea oricărei părți de către instituția arbitrală (în cazul arbitrajului instituțional) sau de către instanța de judecată (în cazul arbitrajului ad-hoc).

(3) În cazul în care, în conformitate cu o procedură de numire convenită de părți:

a) o parte nu acționează în conformitate cu procedura respectivă;

b) părțile, sau doi arbitri, nu pot ajunge la un acord așteptat de la aceștia în temeiul unei astfel de proceduri; sau

c) un terț, inclusiv o instituție, nu îndeplinește nicio funcție ce i-a fost încredințată în temeiul unei astfel de proceduri,

orice parte poate solicita instanței de judecată să ia măsurile necesare, cu excepția cazului în care acordul privind procedura de numire prevede alte mijloace pentru a asigura numirea.

(4) Dacă există mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți, părțile care au interese comune vor numi un singur arbitru. Dacă părțile cu interese comune nu pot cădea de acord asupra numirii arbitrului, acesta este numit, la cererea oricărei părți, de către instituția arbitrală (în cazul arbitrajului instituțional) sau de către instanța de judecată (în cazul arbitrajului ad-hoc), dacă părțile nu au decis altfel.

(5) Încheierea instituției arbitrale sau a instanței de judecată, pronunțate în cazurile prevăzute la alin. (2)–(4), este nesusceptibilă de atac. La numirea arbitrului, instituția arbitrală sau instanța de judecată ia în considerare orice calificări cerute arbitrului prin acordul părților, precum și considerentele care pot să asigure numirea unui arbitru independent și imparțial, iar în cazul unui arbitru unic sau al celui de-al treilea arbitru, și oportunitatea numirii unui arbitru de o altă cetățenie decât cea a părților.

Articolul 11. Recuzarea arbitrului

(1) În cazul în care o persoană este abordată în vederea posibilei sale numiri în calitate de arbitru, ea trebuie să informeze asupra tuturor circumstanțelor care pot da naștere unor îndoieli justificate cu privire la imparțialitatea sau independența sa. Arbitrul, din momentul numirii sale și pe toată durata procedurii arbitrale, este obligat să informeze părțile fără întârziere despre aceste circumstanțe dacă nu le-a informat anterior.

(2) Arbitrul poate fi recuzat doar dacă există circumstanțe care pot da naștere unor îndoieli justificate asupra independenței sau imparțialității sale sau dacă el nu are calificarea convenită de părți. Partea este în drept să recuze arbitrul pe care l-a

desemnat sau la a căruia desemnare a participat doar pentru motive de care a luat cunoștință după desemnare.

Articolul 12. Procedura de recuzare a arbitrului

(1) Părțile sunt libere să convină asupra procedurii de recuzare a arbitrului, respectând prevederile alin. (3).

(2) În lipsa înțelegerii prevăzute la alin. (1), partea care intenționează să recuze arbitrul trebuie să informeze în scris tribunalul arbitral despre motivele recuzării, în termen de 15 zile de la data la care a luat cunoștință de constituirea tribunalului arbitral sau de la data la care a luat cunoștință de circumstanțele menționate la art. 11 alin. (2). Dacă arbitrul căruia îi este înaintată recuzarea nu se retrage din funcție sau dacă cealaltă parte nu este de acord cu recuzarea lui, asupra recuzării se pronunță tribunalul arbitral.

(3) Dacă recuzarea nu a fost obținută conform procedurii stabilite la alin. (1) sau (2), partea care a înaintat recuzarea poate, în termen de 30 de zile de la data comunicării încheierii de respingere a cererii de recuzare, să solicite instituției arbitrale (în cazul arbitrajului instituțional) sau instanței de judecată (în cazul arbitrajului ad-hoc) emiterea unei încheieri privind recuzarea arbitrului, care este nesusceptibilă de atac. Până la emiterea încheierii, tribunalul arbitral, inclusiv arbitrul împotriva căruia este înaintată recuzarea, poate continua procedura arbitrală și poate pronunța hotărârea arbitrală.

Articolul 13. Încetarea mandatului de arbitru

(1) Mandatul de arbitru încetează în particular în următoarele cazuri:

- a) arbitrul este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile;
- b) arbitrul tergiversează exercitarea atribuțiilor sale din motive neîntemeiate;
- c) arbitrul renunță la mandat;
- d) părțile convin asupra încetării mandatului arbitrului;
- e) arbitrul este recuzat în conformitate cu art. 12.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b), mandatul de arbitru încetează dacă arbitrul renunță la mandat sau părțile convin asupra încetării mandatului. În caz contrar, orice parte poate solicita instituției arbitrale (în cazul arbitrajului instituțional) sau instanței de judecată (în cazul arbitrajului ad-hoc), să emită o încheiere referitor la încetarea mandatului arbitrului pentru motivele prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b). Încheierea instituției arbitrale sau a instanței de judecată nu poate fi contestată.

(3) Încetarea mandatului de arbitru în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) sau b) prin renunțare la mandat sau prin acordul părților, nu reprezintă o recunoaștere sau o constatare a circumstanțelor respective.

Articolul 14. Numirea arbitrului înlocuitor

În cazul încetării mandatului unui arbitru potrivit art. 13, se desemnează un arbitru înlocuitor, în conformitate cu regulile aplicate la desemnarea arbitrului înlocuit.

Articolul 15. Limitarea răspunderii

(1) Arbitrul și instituția arbitrală nu poartă răspundere civilă pentru acțiunile sau inacțiunile săvârșite în exercitarea atribuțiilor lor, cu excepția cazului în care se dovedește că o acțiune sau inacțiune a fost săvârșită cu intenție sau din culpă gravă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător membrilor organelor instituției arbitrale, personalului acesteia, inclusiv personalului secretariatului, precum și altor persoane care asistă arbitrul sau instituția arbitrală în exercitarea atribuțiilor lor.

CAPITOLUL IV COMPETENȚA TRIBUNALULUI ARBITRAL

Articolul 16. Competența tribunalului arbitral de a decide asupra propriei competențe

(1) Tribunalul arbitral poate să decidă asupra competenței sale, precum și asupra oricăror obiecții privind existența sau valabilitatea convenției arbitrale. În acest scop, clauza arbitrală prevăzută în contract este considerată ca o convenție distinctă de alte clauze contractuale. Decizia tribunalului arbitral privind nulitatea contractului nu atrage nulitatea convenției arbitrale.

(2) Declarația privind lipsa de competență a tribunalului arbitral poate fi făcută cel târziu la momentul prezentării obiecțiilor la acțiune. Faptul că o parte a desemnat arbitrul sau că a participat la desemnarea lui nu o privează de dreptul de a face o asemenea declarație. Declarația privind depășirea competenței de către tribunalul arbitral trebuie să fie făcută îndată ce chestiunea care depășește competența tribunalului arbitral este invocată în cadrul procedurii arbitrale. În toate aceste cazuri, tribunalul arbitral poate admite declarația privind depășirea competenței făcută mai târziu dacă întârzierea este justificată.

(3) Tribunalul arbitral poate să decidă asupra declarației menționate la alin. (2) cu titlu de chestiune preliminară sau odată cu fondul. Dacă tribunalul arbitral decide cu titlu de chestiune preliminară că este competent, orice parte, în decursul a 30 de zile din data primirii comunicării, poate cere instanței de judecată să se pronunțe în această privință, printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs. Pe durata

examinării și soluționării cererii adresate instanței de judecată, tribunalul arbitral poate continua procedura arbitrală și poate pronunța hotărârea arbitrală.

CAPITOLUL V

MĂSURILE PROVIZORII ȘI ÎNCHEIERILE PRELIMINARE

Secțiunea 1

Măsurile provizorii

Articolul 17. Dispunerea măsurilor provizorii de către tribunalul arbitral

(1) Cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel, tribunalul arbitral poate, la cererea uneia dintre părți, să dispună măsuri provizorii.

(2) Măsurile provizorii sunt orice măsuri temporare, indiferent dacă sunt sub forma unei hotărâri arbitrale sau sub o altă formă, prin care, în orice moment anterior pronunțării hotărârii prin care se soluționează definitiv litigiul, tribunalul arbitral dispune ca o parte:

a) să mențină sau să restabilească situația existentă până la soluționarea litigiului;

b) să întreprindă o acțiune care ar preveni sau să se abțină de la o acțiune care ar putea cauza un prejudiciu imediat sau iminent ori ar putea aduce atingere procesului arbitral;

c) să asigure conservarea unor bunuri din care o hotărâre arbitrală ulterioară ar putea fi executată;

d) să păstreze probe care pot fi relevante și importante pentru soluționarea litigiului.

Articolul 18. Condițiile pentru dispunerea măsurilor provizorii

(1) Partea care solicită dispunerea unei măsuri provizorii în temeiul art. 17 alin. (2) lit. a)–c) trebuie să demonstreze tribunalului arbitral că:

a) în cazul în care măsura nu este dispusă, există probabilitatea producerii unui prejudiciu care nu poate fi reparat în mod adecvat prin acordarea de despăgubiri, iar, în cazul în care măsura este dispusă, acest prejudiciu depășește în mod substanțial prejudiciul care poate fi cauzat părții împotriva căreia este îndreptată măsura; și

b) există o posibilitate rezonabilă ca partea care solicită măsura provizorie să aibă succes pe fondul litigiului. Constatarea acestei posibilități nu afectează libertatea de apreciere a tribunalului arbitral în orice decizie ulterioară.

(2) În cazul în care o parte solicită dispunerea unei măsuri provizorii în temeiul art. 17 alin. (2) lit. d), condițiile prevăzute la alin. (1) se aplică numai în măsura în care tribunalul arbitral consideră că este oportun.

Articolul 19. Recunoașterea și executarea

Recunoașterea și/sau încuviințarea executării silite a măsurilor provizorii dispuse de tribunalul arbitral se realizează de către instanța de judecată, în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă nr. 225/2003.

Articolul 20. Dispunerea măsurilor provizorii de către instanța de judecată

Fără a aduce atingere prevederilor art. 17 și 18, măsurile provizorii în legătură cu o procedură arbitrală pot fi dispuse și de către instanța de judecată, la cererea oricărei părți și la orice etapă a procedurii arbitrale, în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă nr. 225/2003, indiferent dacă locul arbitrajului se află sau nu în Republica Moldova.

Secțiunea a 2-a Încheierile preliminare

Articolul 21. Dispunerea încheierilor preliminare

(1) Cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel, o parte poate să depună, fără a notifica cealaltă parte, o cerere pentru o măsură provizorie împreună cu o cerere de emitere a unei încheieri preliminare prin care să se dispună ca o parte să nu împiedice realizarea scopului măsurii provizorii solicitate.

(2) Tribunalul arbitral poate emite o încheiere preliminară dacă apreciază că dezvăluirea prealabilă a cererii pentru o măsură provizorie către cealaltă parte riscă să compromită scopul acestei măsuri.

(3) Condițiile prevăzute la art. 18 alin. (1) se aplică la emiterea oricărei încheieri preliminare. În acest caz, prejudiciul menționat la art. 18 alin. (1) lit. a) este prejudiciul care poate să rezulte din emiterea sau neemiterea încheierii preliminare.

Articolul 22. Regimul juridic special al încheierilor preliminare

(1) Imediat după pronunțarea asupra unei cereri pentru o încheiere preliminară, tribunalul arbitral notifică toate părțile cu privire la cererea de măsură provizorie, cererea de emitere a încheierii preliminare, încheierea preliminară (dacă a fost emisă), precum și toate comunicările aferente, inclusiv prin indicarea conținutului oricărei comunicări verbale, între oricare dintre părți și tribunalul arbitral în legătură cu acestea.

(2) Tribunalul arbitral acordă oricărei părți împotriva căreia este îndreptată o cerere de emiteră a unei încheieri preliminare posibilitatea de a-și prezenta poziția în cel mai scurt timp posibil.

(3) Tribunalul arbitral se pronunță prompt asupra oricărei obiecții formulate cu privire la încheierea preliminară.

(4) Încheierile preliminare încetează să producă efecte după trecerea a douăzeci de zile de la data emiterii de către tribunalul arbitral. Tribunalul arbitral poate dispune o măsură provizorie care să adopte sau să modifice încheierea preliminară, după ce partea împotriva căreia este îndreptată a fost notificată și i s-a oferit posibilitatea de a-și prezenta poziția.

(5) Încheierile preliminare sunt obligatorii pentru părți, însă nu pot fi supuse executării silite de către instanțele de judecată. Încheierile preliminare nu constituie hotărâri arbitrale.

Secțiunea a 3-a

Dispoziții aplicabile măsurilor provizorii și încheierilor preliminare

Articolul 23. Modificarea, suspendarea sau revocarea

Tribunalul arbitral poate modifica, suspenda sau revoca o măsură provizorie sau o încheiere preliminară pe care a dispus-o, la cererea oricărei părți sau, în circumstanțe excepționale și cu notificarea prealabilă a părților, din proprie inițiativă.

Articolul 24. Constituirea unei garanții

(1) Tribunalul arbitral poate cere părții care solicită o măsură provizorie să constituie o garanție adecvată în legătură cu măsura solicitată.

(2) Tribunalul arbitral solicită părții care înaintează o cerere de emiteră a unei încheieri preliminare să constituie o garanție în legătură cu încheierea solicitată, cu excepția cazului în care consideră că aceasta este nepotrivită sau nu este necesară.

Articolul 25. Dezvăluirea

(1) Tribunalul arbitral poate solicita oricărei părți să dezvăluie prompt orice schimbare semnificativă a circumstanțelor pe baza cărora a fost solicitată sau dispusă măsura provizorie.

(2) Partea care înaintează o cerere de emiteră a unei încheieri preliminare are obligația de a dezvălui tribunalului arbitral toate circumstanțele care ar putea fi relevante pentru decizia acestuia privind dispunerea sau menținerea încheierii preliminare. Această obligație continuă până în momentul în care partea împotriva

căreia a fost solicitată încheierea preliminară a avut posibilitatea să-și prezinte poziția. Ulterior, se aplică alin. (1).

Articolul 26. Cheltuieli și despăgubiri

Partea care solicită o măsură provizorie sau o încheiere preliminară răspunde pentru orice cheltuieli și prejudicii cauzate de măsura dispusă sau încheierea emisă, în cazul în care tribunalul arbitral stabilește ulterior că, în circumstanțele date, aceasta nu trebuia să fie dispusă. Tribunalul arbitral poate acorda aceste cheltuieli și despăgubiri în orice moment pe parcursul procedurii.

CAPITOLUL VI PROCEDURA ARBITRALĂ

Articolul 27. Egalitatea părților

Părțile sunt tratate în mod egal și au posibilitatea deplină de a-și prezenta poziția.

Articolul 28. Determinarea regulilor de procedură

(1) Părțile sunt libere să convină asupra regulilor pe care le va urma tribunalul arbitral în desfășurarea procedurii arbitrale, cu respectarea dispozițiilor din prezenta lege.

(2) În lipsa acordului menționat la alin. (1), tribunalul arbitral poate, în condițiile prezentei legi, să desfășoare procedura arbitrală în modul în care îl consideră corespunzător. Competența conferită tribunalului arbitral include dreptul de a determina admisibilitatea, relevanța, concludența și forța probantă a fiecărei probe.

Articolul 29. Locul arbitrajului

(1) Părțile sunt libere să convină asupra locului arbitrajului. În lipsa unui acord în acest sens, locul arbitrajului este stabilit de tribunalul arbitral, ținând cont de circumstanțele cauzei, inclusiv comoditatea părților.

(2) Fără a aduce atingere prevederilor alin. (1), tribunalul arbitral poate să se întrunească oriunde consideră potrivit, dacă părțile nu au convenit altfel, pentru consultări între arbitri, audierea părților, a martorilor sau a experților, pentru examinare a bunurilor și a înscrisurilor.

Articolul 30. Începutul procedurii arbitrale

Dacă părțile nu au convenit altfel, procedura arbitrală în privința unui litigiu începe la data recepționării de către pârât a cererii de a supune litigiul arbitrajului.

Articolul 31. Limba procedurii arbitrale

(1) Părțile sunt libere să stabilească limba sau limbile care vor fi utilizate în cadrul procedurii arbitrale. Dacă părțile nu au convenit în acest sens, tribunalul arbitral stabilește ce limbă sau limbi vor fi utilizate în cadrul procedurii arbitrale. Acest acord sau această decizie, dacă în ele nu este stabilit altfel, se referă la orice declarație scrisă a părții, la orice audiere, hotărâre, decizie sau la o altă comunicare a tribunalului arbitral.

(2) Tribunalul arbitral poate dispune ca orice probă scrisă să fie însoțită de traducere în limba sau în limbile convenite de părți ori stabilite de tribunalul arbitral.

Articolul 32. Cererea de arbitraj și referința

(1) În termenul convenit de părți ori stabilit de tribunalul arbitral, reclamantul invocă în cererea de arbitraj circumstanțele pe care își întemeiază pretențiile sale din acțiune, aspectele litigioase și remediul sau măsura solicitată, iar pârâtul invocă în referință obiecțiile sale față de aceste chestiuni, cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel asupra elementelor obligatorii ale cererii sau referinței. Concomitent cu cererea sau referința părțile pot prezenta toate înscrisurile pe care le consideră pertinente sau pot face trimitere la înscrisuri sau la alte probe pe care le vor prezenta ulterior tribunalului.

(2) Dacă părțile nu au convenit altfel, fiecare parte poate să modifice ori să completeze pretențiile sau obiecțiile în cursul desfășurării procedurii arbitrale, dacă tribunalul arbitral nu consideră inoportun să permită o asemenea modificare ori completare, luând în considerare întârzierea cu care se face.

Articolul 33. Procedura orală și procedura scrisă

(1) În lipsa unui acord contrar al părților, tribunalul arbitral decide dacă procedura se desfășoară cu audieri orale pentru prezentarea probelor sau pentru dezbateri ori dacă procedura se desfășoară în baza înscrisurilor și a altor materiale. Cu toate acestea, cu excepția cazului în care părțile au convenit să nu aibă loc audieri, tribunalul arbitral, la solicitarea unei părți, organizează audieri la o etapă corespunzătoare a procedurii arbitrale.

(2) Dacă părțile nu au convenit altfel, tribunalul arbitral, în urma consultării părților și ținând cont de faptele și circumstanțele relevante ale cazului, poate decide că audierea se efectuează prin videoconferință, telefon ori alte mijloace adecvate de comunicare.

(3) Părțile trebuie notificate în timp util cu privire la orice audiere și orice ședință a tribunalului arbitral în scopul examinării bunurilor sau înscrisurilor.

(4) Toate declarațiile, înscrisurile sau alte informații pe care o parte le-a prezentat tribunalului arbitral trebuie să fie comunicate celeilalte părți. De asemenea, orice concluzie a expertului sau orice înscris cu caracter probator, pe care tribunalul arbitral le ia în considerare la luarea deciziei, trebuie să fie comunicate părților.

Articolul 34. Efectele neprezentării materialelor sau ale absenței unei părți

Cu excepția cazului în care părțile convin altfel, dacă, fără motive întemeiate:

a) reclamantul nu prezintă cererea de arbitraj în conformitate cu art. 32 alin. (1) – tribunalul arbitral încetează procedura;

b) pârâtul nu prezintă referința în conformitate cu art. 32 alin. (1) – tribunalul arbitral continuă procedura fără a considera această omisiune în sine ca o recunoaștere a alegațiilor reclamantului;

c) oricare dintre părți nu se prezintă la o audiere sau nu prezintă probe în scris – tribunalul arbitral poate continua procedura și poate pronunța hotărârea arbitrală în baza probelor disponibile.

Articolul 35. Renunțarea la dreptul de a înainta obiecții

Dacă o parte cunoaște că o prevedere a prezentei legi de la care părțile pot deroga sau că o condiție a convenției arbitrale nu a fost respectată, însă continuă să participe la procedura arbitrală fără a înainta, fără întârziere nejustificată, obiecții împotriva unei asemenea abateri sau dacă pentru înaintarea obiecțiilor este stabilit un anumit termen, atunci, după expirarea acestui termen, se consideră că partea a renunțat la dreptul de a înainta obiecții.

Articolul 36. Expertul desemnat de tribunalul arbitral

(1) Dacă părțile nu au convenit altfel, tribunalul arbitral poate:

a) desemna unul sau mai mulți experți care să îi prezinte raport asupra unor chestiuni specifice care vor fi determinate de tribunalul arbitral;

b) cere părților să prezinte expertului orice informație pertinentă ori să permită acestuia accesul la orice înscrisuri sau bunuri pentru examinarea lor.

(2) Dacă părțile nu au convenit altfel, iar una dintre părți solicită sau tribunalul arbitral consideră necesar, expertul trebuie, după prezentarea raportului său oral sau scris, să participe la o audiere, unde părțile au posibilitatea să-i adreseze întrebări și să prezinte experți care să-și expună opiniile referitor la chestiunile litigioase.

Articolul 37. Asistența instanței de judecată la reclamarea probelor

Tribunalul arbitral sau o parte cu aprobarea tribunalului arbitral poate să adreseze în instanța de judecată competentă a Republicii Moldova cerere de acordare a asistenței la obținerea probelor. Instanța de judecată acordă asistență la obținerea probelor în limitele competenței sale și în conformitate cu regulile stabilite pentru reclamarea probelor.

CAPITOLUL VII HOTĂRÂREA ARBITRALĂ

Articolul 38. Dreptul aplicabil fondului litigiului

(1) Tribunalul arbitral soluționează litigiul în conformitate cu normele de drept pe care părțile le-au ales ca drept aplicabil fondului litigiului. Orice desemnare a legii sau a sistemului de drept al unui stat este interpretată, dacă nu este prevăzut altfel, ca o referire la dreptul material al statului respectiv și nu la normele lui conflictuale.

(2) Dacă părțile nu au convenit asupra legii aplicabile fondului litigiului, tribunalul arbitral aplică legea stabilită de normele conflictuale pe care le consideră aplicabile.

(3) Tribunalul arbitral judecă în echitate numai dacă părțile l-au autorizat expres în acest sens.

(4) În toate cazurile, tribunalul arbitral decide în conformitate cu clauzele contractului, ținând cont de uzanțele comerciale aplicabile tranzacției respective.

Articolul 39. Luarea deciziilor de către tribunalul arbitral

(1) În cadrul procedurii arbitrale cu mai mult de un arbitru, orice decizie a tribunalului arbitral se ia cu o majoritate de voturi, dacă părțile nu au convenit altfel.

(2) Prin derogare de la alin. (1), în privința chestiunilor de procedură poate decide președintele tribunalului arbitral, dacă părțile sau toți membrii tribunalului arbitral l-au împuternicit în acest sens.

Articolul 40. Tranzacția

(1) Dacă, pe parcursul procedurii arbitrale, părțile soluționează litigiul, tribunalul arbitral încetează procedura și, la solicitarea părților și în lipsa obiecțiilor din partea tribunalului arbitral, aprobă tranzacția printr-o hotărâre arbitrală, conform condițiilor convenite.

(2) Hotărârea arbitrală pronunțată în condițiile convenite se emite în corespundere cu art. 41, cu mențiunea că este o hotărâre arbitrală. O asemenea

hotărâre are același statut și același efect ca orice hotărâre arbitrală privind fondul litigiului.

Articolul 41. Forma și conținutul hotărârii arbitrale

(1) Hotărârea arbitrală se emite în scris și se semnează de arbitrul unic sau de arbitri. În procedurile arbitrale cu mai mult de un arbitru, semnăturile majorității membrilor tribunalului arbitral sunt suficiente, cu condiția indicării motivelor lipsei celorlalte semnături.

(2) Tribunalul arbitral poate pronunța hotărâri separate asupra unor chestiuni diferite, la momente diferite.

(3) Hotărârea arbitrală conține motivele pe care se întemeiază, cu excepția cazurilor când părțile au convenit ca motivele să nu fie menționate sau când hotărârea arbitrală a fost emisă în condiții convenite de părți, conform art. 40.

(4) În hotărârea arbitrală se indică data pronunțării ei și locul arbitrajului stabilit în conformitate cu art. 29 alin. (1). Hotărârea se consideră că a fost emisă la locul arbitrajului.

(5) După emiterea hotărârii arbitrale, o copie semnată de către arbitrul unic sau de către arbitri în conformitate cu alin. (1) este expediată fiecărei părți.

Articolul 42. Încetarea procedurii arbitrale

(1) Procedura arbitrală încetează odată cu emiterea hotărârii arbitrale finale sau cu emiterea încheierii de către tribunalul arbitral în conformitate cu alin.(2).

(2) Tribunalul arbitral emite încheierea cu privire la încetarea procedurii arbitrale în cazul în care:

a) reclamantul își retrage pretențiile, cu excepția cazului când pârâtul obiectează, iar tribunalul arbitral recunoaște că pârâtul are un interes legitim ca litigiul să fie soluționat în mod definitiv;

b) părțile au convenit asupra încheierii procedurii arbitrale;

c) tribunalul arbitral constată că, din orice alte motive, continuarea procedurii nu mai este necesară sau a devenit imposibilă.

(3) Mandatul tribunalului arbitral se încheie odată cu încetarea procedurii arbitrale, cu excepția prevederilor din art. 43.

Articolul 43. Rectificarea și interpretarea hotărârii arbitrale.

Hotărârea adițională.

(1) În termen de 30 de zile din data recepționării hotărârii arbitrale, dacă părțile nu au convenit asupra unui alt termen:

a) o parte, cu notificarea celeilalte părți, poate solicita tribunalului arbitral rectificarea erorilor de calcul, a greșelilor de tipar sau a oricăror altor erori similare din hotărârea arbitrală;

b) o parte poate, cu notificarea celeilalte părți, să solicite tribunalului arbitral interpretarea unui punct sau a unei părți din hotărârea arbitrală, dacă părțile au convenit în acest sens.

(2) Dacă tribunalul arbitral consideră cererea justificată, tribunalul rectifică sau oferă interpretarea în termen de 30 de zile din data recepționării cererii. Interpretarea oferită devine parte integrantă a hotărârii arbitrale.

(3) Tribunalul arbitral poate să rectifice din oficiu orice erori prevăzute la alin. (1) lit. a), în decurs de 30 de zile din data emiterii hotărârii.

(4) Dacă părțile nu au convenit altfel, o parte poate, cu notificarea celeilalte părți, în decurs de 30 de zile din data recepționării hotărârii arbitrale, să solicite tribunalului arbitral adoptarea unei hotărâri adiționale referitor la pretențiile înaintate în cadrul procedurii arbitrale, dar omise în hotărârea arbitrală. În cazul în care tribunalul arbitral consideră că cererea este justificată, tribunalul pronunță o hotărâre arbitrală adițională în termen de 60 de zile din data recepționării cererii.

(5) Tribunalul arbitral poate, dacă consideră necesar, prelungi termenul de efectuare a rectificărilor, de interpretare sau de pronunțare a hotărârii arbitrale adiționale conform alin. (1) sau (4).

(6) Prevederile art. 41 se aplică în mod corespunzător la rectificarea și interpretarea hotărârilor arbitrale, precum și hotărârilor arbitrale adiționale.

Articolul 44. Cheltuielile arbitrale

(1) Cheltuielile arbitrale constau din:

- a) onorariile și cheltuielile arbitrilor;
- b) taxele și cheltuielile administrative ale instituției arbitrale; și
- c) cheltuielile de reprezentare și alte cheltuieli ale părților.

(2) Dacă părțile nu au convenit altfel, cheltuielile arbitrajului vor fi, în principiu, suportate de către partea sau părțile care nu au avut câștig de cauză. Cu toate acestea, tribunalul arbitral poate repartiza fiecare dintre aceste cheltuieli între părți dacă apreciază că o astfel de repartizare este rezonabilă, ținând cont de circumstanțele cauzei.

(3) Dacă părțile nu au convenit altfel, tribunalul arbitral stabilește, prin hotărârea finală sau, dacă consideră potrivit, prin orice altă hotărâre, orice sumă pe care o parte ar putea fi obligată să o plătească altei părți ca urmare a deciziei privind repartizarea cheltuielilor.

(4) Tribunalul arbitral poate dispune părților depunerea unei garanții pentru onorariile arbitrilor și pentru cheltuielile tribunalului arbitral. Tribunalul arbitral

poate înceta să mai desfășoare procedură arbitrală dacă o astfel de garanție nu este depusă.

(5) Dacă o parte omite să depună garanția menționată la alin. (4), cealaltă parte poate depune întreaga garanție.

Articolul 45. Depozitarea dosarului arbitral

(1) Instituția arbitrală depozitează și păstrează dosarul arbitral în arhivele sale. Ea trebuie să pună la dispoziția instanței de judecată sau a altor organe autorizate, la cererea lor, copii certificate de pe materialele din dosarul arbitral.

(2) Instituția arbitrală trebuie să ofere părților acces la dosarul arbitral în mod neîntârziat și necondiționat.

(3) În cazul arbitrajului ad-hoc, dosarul arbitral se depozitează și se păstrează conform înțelegerii părților. În lipsa unei astfel de înțelegeri, dosarul se păstrează de către arbitrul unic sau, după caz, de președintele tribunalului arbitral.

Articolul 46. Executarea hotărârilor arbitrale

(1) Hotărârea arbitrală este obligatorie și definitivă de la data emiterii și urmează să fie executată benevol, imediat sau în termenul indicat în ea.

(2) Hotărârea arbitrală devine document executoriu în cazul în care nu a fost contestată în termenul prevăzut la art. 47.

(3) Hotărârea arbitrală se execută silit în conformitate cu Codul de executare nr. 443/2004.

Articolul 47. Contestarea hotărârii arbitrale

(1) Hotărârea arbitrală poate fi contestată de orice parte interesată printr-o cerere de desființare adresată instanței de judecată competente în termen de 30 zile din ziua comunicării hotărârii arbitrale.

(2) Procedura de contestare a hotărârilor arbitrale se realizează în conformitate cu Codul de procedură civilă nr. 225/2003.

Articolul 48. Recunoașterea și executarea hotărârii arbitrale străine

Recunoaștere și executarea hotărârii arbitrale străine se realizează în conformitate cu Codul de procedură civilă nr. 225/2003.

CAPITOLUL VIII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 49. Dispoziții finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 martie 2027.

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă:

a) Legea nr. 23/2008 cu privire la arbitraj (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 88-89, art. 314);

b) Legea nr. 24/2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 88-89, art. 316).

(3) Guvernul, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în concordanță cu prezenta lege.

Articolul 50. Dispoziții tranzitorii

(1) Dacă părțile nu au convenit altfel, procedurile arbitrale începute până la intrarea în vigoare a prezentei legi se desfășoară în continuare conform legislației în vigoare la data începerii procedurii arbitrale.

(2) În termen de o lună de la data intrării în vigoare a prezentei legi, instituțiile arbitrale care funcționează la această dată notifică Ministerul Justiției cu privire la desfășurarea activității, în vederea includerii în lista prevăzută la art. 4 alin. (2).

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI